

Verslag symposium VIBA 40 jaar Bio Logica

De VIBA Vereniging kijkt terug op een prachtig symposium ter ere van het veertig jarig jubileum. Het aantal bezoekers overtrof de verwachtingen. Een gemêleerd gezelschap, van VIBA-leden en mensen van buitenaf vulde het Peter Schmid Auditorium van de VIBA-Expo in Den Bosch tot de laatste erbij gesleepte stoel.

In veranderende tijden blijkt de roep om de mens centraal te stellen, boven techniek, winst en groei gehoor te vinden. Dit is onze eerste en misschien wel belangrijkste conclusie na een hoopvol VIBA-symposium op 18 november jl, waar mens en wetenschap elkaar op inspirerende wijze ontmoetten en aanvulden.

Met het symposium 'VIBA: veertig jaar Bio-Logica' keek VIBA terug op veertig turbulente jaren en stelde zij een aantal actuele thema's aan de orde die een vruchtbare aftrap kunnen geven voor een nieuwe episode:

Wat is écht gezond bouwen?

Welke inspiratie haalt de mens anno 2016 uit de natuur?

Welke is de rol die de wetenschap hierbij vervult?

Hoe zorgen we ervoor dat de mens centraal blijft staan?

Deze thema's kwamen aan de orde in de lezingen van vier vooraanstaande sprekers die vanuit verschillende wetenschappelijke disciplines hun licht lieten schijnen op de actuele 'VIBA-vragen': dr. Ivo van Vulpen, dr.ir. Atze Boerstra, drs. Ylva Poelman en em. prof. dr.ir. Michiel Haas.

Tussen de lezingen van deze sprekers door werden vier korte films getoond. Deze films zijn een compilatie van interviews die gehouden zijn met VIBA-leden, waaronder Jan van de Linden, Renz Pijnenborgh, Frans van der Werf, Anne Ubbels en Lieselot Leeflang. In deze films kwamen zowel de geschiedenis, de visie en missie en de plek van de VIBA in de samenleving aan bod. Op de vraag of de VIBA een vereniging van idealisten of realisten is, wordt door de geïnterviewden verschillend gereageerd.

De dagvoorzitter was Monique Sweep. Monique studeerde bouwkunde in Delft. Ze is werkzaam geweest bij woningbouwcorporaties en in de milieu advisering. Op dit moment is ze directeur van Deltawind, een van de grootste energie coöperaties in Nederland. Met korte introducties kondigde ze de verschillende sprekers aan en zorgde ze voor een vloeiend en soepel verloop van het symposium.

Het symposium werd geopend door Thomas van Belzen. Thomas is journalist, o.a. bij Cobouw. Hij heeft een kritisch boek geschreven met de titel "Duurzaamheidsoorlog" over geld, machtspolitiek en idealen in de bouwwereld. In een mooi betoog, waarin ook zijn eigen zoektocht over het schrijven van een boek tot uiting kwam, spoorde hij de VIBA aan om na veertig jaar de VIBA te recyclen en te vernieuwen.

Eerste spreker was Ivo van Vulpen, deeltjesonderzoeker bij Nikef, het Nederlands Instituut voor subatomaire fysica, en CERN, de grootste deeltjesversneller ter wereld. Ivo vertelde hoe zijn team een bijdrage geleverd heeft aan het onderzoek naar het Higgs Boson. Hoewel het voor de meeste mensen in de zaal over een nauwelijks te begrijpen onderzoek ging wist hij met eenvoudige voorbeelden en plaatjes toch inzichtelijke te maken welke problemen er bij dit fundamenteel onderzoek overwonnen moeten worden. Sinds de ontdekking van het Higgs boson in 2012 proberen de onderzoekers nu antwoord te vinden op de grote open vragen: waar bestaat die donkere materie uit, zijn er extra ruimte dimensies en zou het zo kunnen zijn dat de natuurkrachten allemaal dezelfde oorsprong hebben?

Behalve dat het een verhaal was over de fascinatie voor de grote vragen was het ook bijzonder om te zien hoe de samenwerking tussen verschillende disciplines plaatsvindt om een gemeenschappelijke droom na te jagen en hoe we de toepassingen van dit onderzoek in de maatschappij terugvinden. Een dergelijk fundamenteel onderzoek kan alleen gedaan worden doordat zeer veel verschillende wetenschappers uit de gehele wereld hier aan meewerken. Het kan ook alleen maar plaatsvinden omdat alle betrokkenen de zelfde passie hebben. Met deze passie kunnen de verschillen in taal en cultuur overbrugt worden.

Vervolgens sprak Atze Boerstra. Atze is al langere tijd lid van de VIBA en heeft zich gespecialiseerd in de vele aspecten die verantwoordelijk zijn voor een gezond binnenmilieu. Vanuit een VIBA werkgroep is hij later een eigen bureau BBA begonnen. Daarnaast is hij vice-president van de REHVA, de Federation of European Heating, Ventilation and Air Conditioning Associations. Deze zomer is hij gepromoveerd aan de TU Eindhoven op het onderwerp persoonlijke beïnvloeding van het binnenklimaat: invloeden op comfort, gezondheid en productiviteit.

Atze richtte zich in zijn verhaal voornamelijk op de kwaliteit van de binnenlucht. Hij liet aan de hand van verschillende onderzoeken zien wat het effect van de binnenlucht kwaliteit op de leer- en werkprestatie van mensen.

Na de pauze vertelde Ylva Poelman over Bionica. Bionica gaat over innovatieve technieken die geïnspireerd zijn op de natuur. Ylva Poelman studeerde natuurkunde en sterrenkunde en is specialist op het gebied van bionica en innovatie. Ze is initiator en aanjager van het Bionica Innovatie en Expertise Centrum in Groningen en lector Biomimicry aan de HAS Hogeschool. In dagblad Trouw schrijft ze een tweewekelijkse column over bionica onder de titel 'De Bionische Vrouw'. In juni 2015 verscheen over hetzelfde onderwerp een boek van haar hand met de titel "De natuur als uitvinder" met als ondertitel "Miljarden jaren aan innovatie gratis beschikbaar".

Tijdens het symposium liet ze aan de hand van een aantal inspirerende voorbeelden zien hoe oplossingen uit de natuur geleid hebben tot innovatieve oplossingen in de techniek. Ze liet bijvoorbeeld zien hoe een grijparm is ontwikkeld die gebruikt kan worden voor het vastpakken en optillen van breekbare voorwerpen, door gebruik te maken van een andere manier van beweging. Een bekend voorbeeld is de manier waarop termietenheuvels bouwen waarin ze het klimaat volledig beheersen en de temperatuur vrijwel constant houden in een omgeving waar de temperatuur verschillen in dag en nacht zeer groot zijn.

Als laatste liet ze nog een paar voorbeelden zien van bionica in de architectuur, zoals het kantoorgebouw "the Gherkin" in Londen, waarbij de draagconstructie geïnspireerd is op voorbeelden

uit de natuur. Meer voorbeelden zijn te vinden op www.biomimetic-architecture.com. Haar conclusie is dat de mens alleen de laatste 150 jaar geen gebruik heeft gemaakt van de oplossingen die de natuur biedt.

Laatste van de vier sprekers was Michiel Haas. Michiel is allang actief betrokken bij de VIBA Vereniging. Michiel Haas is emeritus hoogleraar Materials and Sustainability aan de faculteit Civiele techniek van de TU Delft en oprichter van NIBE, Nederlands Instituut voor Bouwbiologie en Ecologie. Hij promoveerde in 1997 aan de TU Eindhoven op het onderwerp TWIN model, milieuclassificatie model voor de bouw. Verder is hij o.a. mede ontwikkelaar van GreenCalc en het Nationale Pakket Duurzame Monumentenzorg.

Michiel vertelde chronologisch welke ontwikkelingen hij heeft doorgemaakt als praktisch wetenschapper en adviseur. Hij richt zijn verhaal hoofdzakelijk op het milieuclassificatie model dat hij ontwikkeld heeft voor bouwmaterialen en hoe dat in de loop van de tijd beter wetenschappelijk is onderbouwd. Daarbij komen ook de problemen en beperkingen aan de orde. Aan het eind stelde hij zichzelf de vraag of je alleen op de wetenschap kan vertrouwen of dat je daarnaast nog steeds intuïtie en gezond verstand nodig zijn.

Direct na zijn lezing deelde voorzitter Joop Bendsdorp aan Michiel de VIBA prijs 2016 uit voor het uitzonderlijke “steentje” dat hij heeft bijgedragen aan de Integrale Bio-Logische Architectuur. Aansluitend opende Adriaan van Mierlo, directeur van de VIBA Expo, de tentoonstelling over het werk van Michiel Haas, die de komende maanden bij de VIBA Expo te zien zal zijn.